ד: כל כנויי נזירות פרק ראשון נזיר

ואינו מביא קרבן טומא' קרבן הוא דלא מייתי אבל נזירות חיילא עליה מני מתני' לא רבי יהודה ולא ר"ש דתניא [א]ר' יהודה אומר נזיר שמשון מותר ליטמא למתים שכן מצינו בשמשון שנטמא ר"ש אומר האומר נזיר שמשון לא אמר כלום שלא מצינו בשמשון שיצאת נזירות מפיו מני אי ר' יהודה האמר אפילו לכתחילה ומתניתין קתני אם נטמא אי ר' שמעון האמר לא חיילא עליה נזירות כלל לעולם ר' יהודה היא ואיידי דקתני גבי נזיר עולם אם נטמא תנא נמי גבי נזיר שמשון אם נטמא לימא בפלוגתא דהני תנאי קמיפלגי דתנן הרי עלי כבכור רבי יעקב אוסר ור' יוסי מתיר מאי לאו ר' יהודה סבר לה כר' יעקב דאמר לא בעינן דבר הנידר ור' שמעון סבר לה כר' יוסי דאמר בעינן דבר הנידר לא דכולי עלמא בעינן דבר הנידר ושאני גבי בכור דכתיב ביה [1]לה' לרבות את הבכור ור' יוסי אמר לך ההוא לה' מיבעי ליה לרבות חטאת ואשם ומה ראית לרבות חטאת ואשם ולהוציא את הבכור מרבה אני חטאת ואשם שכן מתפיסן בנדר ומוציא אני את הבכור שאין מתפיסו בנדר ור' יעקב אמר לך בכור נמי מתפיסו בנדר הוא [ה]דתניא של בית רבינו אמרו מנין לנולד לו בכור בתוך עדרו שמצוה עליו להקדישו שנאמר [2]הזכר תקדיש ור' יוסי אמר לך נהי דמצוה להקדישו אי לא מקדיש ליה מי לא קדוש גבי נזיר נמי הכתיב [3]לה' ההוא מיבעי ליה לכדתניא [ו]אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא חוץ מאדם אחד שבא אלי מן הדרום יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים אמרתי לו בני מה ראית לשחת שער נאה זה אמר לי רועה הייתי לאבי בעירי והלכתי לשאוב מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי ופחז יצרי עלי וביקש לטורדני מן העולם אמרתי לו ריקה מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך שסופך להיות רמה ותולע' העבודה שאגלחך לשמי' עמדתי ונשקתיו על ראשו אמרתי לו כמותך ירבו נזירים בישראל עליך הכתוב אומר [3]איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' ושמשון לאו נזיר הוה והכתיב [4]כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן התם מלאך הוא דקאמר ומנלן דאיטמי למתים אילימא מדכתיב [5]בלחי החמור הכיתי אלף איש דילמא [ז]גרויי גרי בהו ולא נגע בהו אלא מהכא [6]ויך מהם שלשים איש ויקח את חליצותם דילמא אשלחינון ברישא והדר קטלינן ויך ויקח כתיב ודילמא גוססין שוינן אלא גמרא גמירי לה ונזיר עולם היכא כתיב דתניא [ח]רבי אומר אבשלום נזיר עולם היה שנאמר [7]ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון ומגלח אחד לשנים עשר חדש שנא' [8]ויהי מקץ ימים לימים

ויליף

קרבן הוא דלא מייתי. פירוש נזיר שמשון אבל נזירות חייל עליה כלומר לענין שאסור לטמאות למתים לכתחילה: **שלא** מצינו בשמשון שיצא נזירות מפיו. כלומר לא נזר בנזיר אלא מבטן אמו היה נדור בנזיר ממילא ואנן בעינן שידור בדבר הנדור כמו הריני כזה שנדר בנזיר כדדרשי' (נדרים דף יד.) כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור: **הרי** עלי כבכור. פי' ככר זה כבכור: **לא** דכ"ע.[1] כלומר א] כ"ע אי אמר כעולה וכשלמים הוי דבר הנדור אבל בכור קדוש מרחם אמו ורבי יהודה סבר לה כרבי יעקב דאמר לא בעינן דבר הנדור ואם אמר הריני כשמשון הוי נזיר אע"ג דנזיר שמשון לאו נדור הוה אלא קדוש מבטן אמו כבכור: **לא** דכ"ע בעינן דבר הנדור בעלמא לגבי נזירות ושאני הבא דכתיב לה'. כי ידור נדר לה' לרבות את הבכור כלומר שהוא לה' ממילא אפילו [הכי][2] הוי נדור: **לרבות** את החטאת ואשם. דסד"א עולה ושלמים הבאים נדבה הוי דבר הנדור אבל בחטאת ואשם הבאים בחובה לא מיקרי דבר הנדור קמ"ל לה' דמרבי כל מילי דהוי לה': **שמצוה** לקדש. פירוש בכור[3] תקדיש ולומר תוקדש בבכורה אע"פ דקדיש מרחם: **מי** לא קדיש. הלכך לאו דבר הנדור הוא כיון דאינו אלא מצוה בעלמא: **גבי** נזיר נמי הכתיב לה'. וכי היכי דמרבי ר' יעקב בכור מלה' ה"נ נרבה נזיר שמשון מלה' דכתי' בנזיר: **לא** אכלתי אשם נזירות. אבל שאר אשמות היה אוכל אבל אשם נזיר היה קשה בעיניו לאוכלו לפי שאינו בא אלא בנזיר שנטמא וכיון שנטמא הי' דואג פן מתחרט על נדרו שהימים הראשונים נופלין ומביא חולין בעזרה: **עליך** הכתוב אומר להזיר לה'. כלומר שתחילת נדרו לגמרי לש"ש ולא היה דואג שיתחרט אע"פ שנטמא אבל שאר נודרים סתמא נודרי' בעת צרה או על עבירה שבידן כדי להצטער ולכפר על עונם וכשמתרבים הימים עליהם ממה שגמרו בדעתן קרוב להיות תוהא על הראשונות: **שמשון** לאו נדור הוה. פירוש לא נדור נזיר הוה: והא כתיב כי נזיר אלהים יהיה כו'. וקס"ד שהמלאך היה אומר לאביו שיזירנו לכשיולד כדאמרי' לקמן (דף כח:) האיש מדיר בנו בנזיר: **התם** מלאך הוא דקאמר ליה. בנבואה ולא יצא נזירות לא מפי אביו ולא מפי שמשון: **גרויי** גרי. לשון חצים כלומר מרחוק זורק בהם והרגם: **דילמא** גוססין שווינהו. לאו דוקא גוססים כי נזיר אסור ליגע לגוסס אלא כלומר קרוב לגוססין: **אלא** גמר'. פירוש דגמרי' דקטלינהו ממש והדר שלוחי שלחינן ואפי' למאן דאמר (יבמות סא.) קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל במגע מיהא מטמאין: **ונזיר** עולם היכא כתיב. כלומר שמותר להקל ומייתי מאבשלום שהיה מיקל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: **את** נדרי אשר נדרתי. וסתם נדר משמע ליה נזירות ועוד אחר שלא היה מגלח אלא מימים לימים ס) משמע שהכביד עליו שערו מכלל דנזירות נדר:

אין

מני אי רבי יהודה הא אמר דמותר לכתחילה. ליטמא ומתני' קתני אם נטמא בדיעבד אבל לכתחילה לא: **תנא נמי גבי נזיר שמשון אם** א). וה"ה נמי (א) לכתחילה מותר: **הרי עלי.** ככר זו כבכור: **רבי יעקב אוסר.** דלא בעינן שיהא איסורו בדבר הנידר כגון ט) חטאת ב) ושלמים י) (דהא כתיב איש כי ידור נדר לה' לרבות דבר האסור כגון בכור): **רבי יהודה סבר לה כר' יעקב דאמר לא בעינן דבר הנדור.** הכי נמי כי אמר הריני נזיר שמשון הוי נזיר ואע"ג דשמשון לא יצא נזירות מפיו: **ור"ש.** דאומר לא הוי נזיר סבר לה כר' יוסי דאמר מותר משום דלא ג) התפיס אלא בבכור דלא הוי דבר הנדור שהרי קדושתו מרחם: **ושאני גבי בכור.** דהיינו טעמא דרבי יעקב משום דכתיב לה' איש כי ידור נדר לה' לרבות את הבכור: **לרבות חטאת ואשם.** דכי אמר ככר זה עלי כחטאת וכאשם אסור: **מרבה אני חטאת ואשם שכן מתפיסן בנדר.** שאינו מביא חטאת ואשם עד שיהא מחויב להן ויאמר זהו לחטאתי ולאשמי: **שאין** ד) **מתפיסו את הבכור בנדר.** ה) דנדור ועומד מרחם הוא אבל גבי נזיר דכו"ע בין לר' יעקב בין לר' יוסי בעינן דבר הנדור וכי אמר הריני נזיר שמשון לא אמר ו) ולא כלום: **גבי נזיר** ז) **נמי.** בין לר' יעקב בין לרבי יוסי אמאי בעינן דבר הנדור הא כתיב ביה לה' להזיר ח): **לא אכלתי [אשם] נזירות מעולם.** משום ההוא טעמא דאמרי' לעיל) דכשהן ט) מיטמאין ורבין עליהן ימי טומאה הן מתחרטין י) ומביאין חולין לעזרה: **ופחז.** ומהר עלי יצרי והביאני לידי הרהור: **לשאוב מים מן** כ) ל) **הגיע** גרסי'. שכן הוא לשון המשנה מ) ופי' מן המעיין: **עליך אמר הכתוב איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'.** דמשמע שנודר לשם שמים: **ושמשון לאו נזיר** ל) **הוא והא כתיב כי נזיר אלהים** מ). וקא ס"ד דמנוח קאמר להא מילתא דהוה ליה דבר הנדור דאדם מדיר את בנו בנזיר נ): **מלאך הוא דקאמר.** כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן אבל מפי נ) מנוח לא יצא: **דילמא גרדויי גרד להו.** מתוך כהן אבל הוא גופיה לא נגע בהו: **ויך ויקח כתיב.** דמשמע ויך והדר ויקח: **גוססין שוינהו.** ובהדי דהוו גוססין אשלחינהו ולא איטמי בהו: **ונזיר עולם היכא כתיב.** שמיקל כתער ומביא שלש בהמות: ה"ג **דתניא רבי אומר אבשלום נזיר עולם היה שנאמר ויהי מקץ ארבעים שנה** ס). ומגלח היה אבשלום לשנים עשר חדש ע) דבכך הוה ליה כובד ובנזיר מהכי לא ה"ל כובד דכלים גבורתו (שופטים ח) אבל שאר פ) נזירי עולם מגלח א' לל' יום צ) דהוי ליה בהכי כובד:

ויליף

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ג מהל' נזירות הלכה יג:
כה ב מיי' פ"א מהל' נדרים הלכה יג סמג לאוין רמב:
כו ג מיי' שם סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רד סעיף א וסעיף ג:
כז ד מיי' שם הלכה י:
כח ה ו מיי' פ"א מהל' בכורות הלכה ד סמג עשין ריא טוש"ע יו"ד סי' שו סעיף א:
כט ז מיי' פ"ג מהל' נדרים הל' כג טור שו"ע יו"ד סי' רג סעיף ז:
ל ח מיי' פ"ג מהלכות נזירות הלכה יב:

◆

תורה אור השלם

1. אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַייָ אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג
2. כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ: דברים טו יט
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַייָ: במדבר ו ב
4. כִּי הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן הַבָּטֶן וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: שופטים יג ה
5. וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן בִּלְחִי הַחֲמוֹר חֲמוֹר חֲמֹרָתָיִם בִּלְחִי הַחֲמוֹר הִכֵּיתִי אֶלֶף אִישׁ: שופטים טו טז
6. וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְיָ וַיֵּרֶד אַשְׁקְלוֹן וַיַּךְ מֵהֶם שְׁלֹשִׁים אִישׁ וַיִּקַּח אֶת חֲלִיצוֹתָם וַיִּתֵּן הַחֲלִיפוֹת לְמַגִּידֵי הַחִידָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַיַּעַל בֵּית אָבִיהוּ: שופטים יד יט
7. וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה נָּא וַאֲשַׁלֵּם אֶת נִדְרִי אֲשֶׁר נָדַרְתִּי לַייָ בְּחֶבְרוֹן: שמואל ב טו ז
8. וּבְגַלְּחוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לַיָּמִים אֲשֶׁר יְגַלֵּחַ כִּי כָבֵד עָלָיו וְגִלְּחוֹ וְשָׁקַל אֶת שְׂעַר רֹאשׁוֹ מָאתַיִם שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ: שמואל ב יד כו

◆

פי' הרא"ש

הרי עלי כבכור. אם אמר הרי עלי ככר זה כבכור ר' יעקב אוסר. ס"ד דלא בעי' שיתפיס בדבר הנדור. אלא אפי' התפיס בדבר האסור כגון בכור שקדושתו מרחם אסור: מאי לאו ר' יהודה ס"ל כר' יעקב דשמשון נמי לא נדר בנזיר אלא ע"פ המלאך היה נזיר: לא דכו"ע בעי' דבר הנדור שאני גבי בכור דכתיב לה'. ומרבינן מיניה בכור דהוי כעין דבר הנדור דדמי לקדשים. וכן ר' יהודה נמי מרבי' לה' דכתיב גבי נזיר שמשון דדמי לשאר נזירים א"נ דר' יהודה סבר דשמשון קבל עליו נזירות כשהגיע לכלל שנותיו כי כן צוה לו המלאך. א"נ מנוח הדירו כדאמרי' האיש מדיר את בנו בנזיר: שכן מתפיסין בנדר (נזיר) דאע"פ שבאין חובה מ"מ צריך להקדישן: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא דמתוך שרבו עליו ימי נזירותו מתחרט וקרבנותיו קרובין להיות חולין בעזרה: מלאך הוא דקאמר אבל מנוח לא הדירו: אילימא [מדכתיב] בלחי החמור הכיתי אלף איש. נ"ל דמהאי קרא לא מייתי מידי דבאותה שעה באו עליו פלשתים והוצרך לעמוד על נפשו: ודילמא גרויי גרי בהו. כלומר זרק בהן החץ והרגם והמם כזורק חץ: א) ודילמא גוססים שוינהו ואפי' למ"ד פ' ג' מינין דנזיר אסור ליגע בגוסס. הכא לאו גוססים ממש אלא סמוכים לגוססים. ונ"ל לחלק בין גוסס בידי שמים לגוסס בידי אדם: ואשלם את נדרי אשר נדרתי וגו' היינו קרבנות נזירותו. ויליף ימים ימים מבתי ערי חומה דכתיב התם ימים תהיה גאולתו:

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"א], ב) [צ"ל דתניא], ג) נדרים יג., ד) [נדרים יג. ע"ש], ה) שם יג. ע"ש ערכין כט., ו) [תוספתא פ"ד ונדרים ט:], ז) [גירסת הערוך ערך גרד א' גודרוי גרדי כהון והוא לא נגע בהון. פי' הוא הבקיע ראשם בראש הלחי ומושך ידיו ואינו נוגע בהן ועי' פרש"י], ח) [תוס' סוטה פ"ג ע"ש], ט) צ"ל עולה, י) בפ"א ל"ג, כ) [נדרים ט:], ל) צ"ל העין, מ) [כתובות יד:], נ) [לקמן כח:], ס) צ"ל משום.

◆

נוסחת הריב"ן

א) אם נטמא דיעבד: ב) או שלמים והמוסגר פה גרים ליה בכ"י: ג) התפיסו: ד) מתפים: ה) דקדים: ו) תיבת ולא ליתא בכ"י: ז) דכ"ע: ח) להזיר לה': ט) תוסים נודרים וכשהן מטמאין: י) ומגלחו מבילין: כ) (הגיע): ל) הוה: מ) יהיה הנער וגו': נ) מפיו נמי: ס) שנה וגו': ע) (דבכך הוה כו' דכלים גבורתו) ליתא בכ"י: פ) נזיר: צ) (דהוי ליה בהכי סיכך) ליתא בכ"י:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תנא נמי וכו' דלכתחלה מותר:

◆

גליון הש"ס

גמ' ויך ויקח כתיב. עיין בפירוש רש"י בחומש שמות ז' כ' ולקמן דף יט ע"א:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בתוס' ד"ה הרי עלי כבכור פי' ככר זה כבכור לא דכ"ע כלומר וכו'. נ"ב בתורת מישור מוחק תיבות לא דכ"ע ועושה ממנו דבור אחד עד אבל בכור קדוש מרחם אמו ואח"כ מה"ד ר' יהודה סבירא ליה. ומיהו נלענ"ד דגם לפי הנוסחא שלפנינו כאן יהיה סוף הדבור אלא מרחם אמו ואח"כ מה"ד ר' יהודה סבירא ליה וכו' והך ד"ה רבי יהודה ס"ל הוא רק מהופך ושייך קודם ד"ה לא דכ"ע ולפ"ז אלי"ב שהוא טעות ולהכם כתב התורת מישור דהגה"ת דפוס פפד"מ שלפנינו היא טעות:

◆

הגהות התוספות

1. תיבות לא דכ"ע נמחק, ודיבור זה הוא המשך אחד עם דיבור שלפניו וכצ"ל פי' ככר זה כבכור כלומר דלאי אמר כו'. 2. צ"ל אפילו הכי הנודר כן כו'. 3. צ"ל כבכור. ותיבת תקדיש נמחק.

◆

מוסף רש"י

הרי עלי כבכור. בכהן קא מיירי דלאו בישראל לית ליה שום זכייה בגוייה, ואסור ליה נמי באכילה שאמר הרי עלי בשר זה כבשר בכור (נדרים יב:). להי' לרבות את הבכור. דכל דבר שהוא אסור לגבוה הוא מתפיסו נמי בנדר, אע"פ שהוא אסור בלא נדר, כגון בכור (שם יג.). מנין כו' שמצוה עליו להקדישו. לשם בכור ואף על פי שהוא קדוש מאליו (ערכין כט.). לא אכלתי אשם נזיר טמא. דנזיר שמיטמא מביא אשם ואחר כך מונה ימי נזירות אחר ומתוך אשם לא אכל (נדרים ט:). שבא אלי מן הדרום. שבא להקריב קרבן נזירותו ולגלח שערו (שם). ופחז יצרי עלי. מתוך שראיתי במים טורתי כל כך נאה נתגבר עלי יצרי וביקש להביאני לידי מעשים רעים לטורדני מן העולם (שם). אמרתי לו. כך אמר בעצמו (שם). עליך הכתוב אומר איש כי יפלא וגו'. דהיינו להי' לשם שמים (שם).

(זה ההגה היתה כתובה מן הצד בספר שממנו הועתק זה. א) נראה לדעתי לחלק דגוסס בידי אדם חשיב כחי עשי מגוסס בידי שמים יל"ע לדפי' הגרסין דף פא אמרי' לרבנן דהלכתא כוותייהו גוסס בידי אדם חשיב גברא קטילא משא"כ בגוסס בידי שמים, וצ"ע:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones